

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая»

Кафедра психології та суспільно-гуманітарних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА (СИЛАБУС)
навчальної дисципліни «Клінічна психологія»
на 2024/2025 навчальний рік

1. Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Психологія
Статус дисципліни	Обов'язкова
Форма здобуття освіти	Очна
Рік підготовки, семестр	3 рік/6 семестр
Обсяг дисципліни (кредити ЄКТС/загальна кількість годин)	4/120
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Модульний контроль
Мова викладання	українська
Розміщення курсу	Google classroom

2. Інформація про викладача

1. Викладач: *Шевчук Вікторія Валентинівна*, доцент кафедри психології та суспільно-гуманітарних наук, кандидат психологічних наук, доцент

Графік роботи: за розкладом.

2. Віртуальний офіс: E-mail: vi.shevchuk@istu.edu.ua, посилання на вебінар Google Meet в Google classroom, графік консультацій: четвер 16:00-18:00.

Більше інформації про викладача можна знайти на сторінці [кафедри](#) офіційного сайту Університету.

3. Анотація навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення здобувачів освіти з основним категоріальним апаратом клінічної психології як науки, її задачами та зв'язку з іншими дисциплінами; формування навичок проведення психодіагностичних досліджень в залежності від особливостей особистості хворого та навичок психопрофілактики психогенних розладів.

Завдання навчальної дисципліни:

- **ознайомлення студентів з базовими знаннями:** предметом та завданнями клінічної психології, розділами клінічної психології: патопсихологія, нейропсихологія, психосоматика, психологія розладів особистості, неврозологія, психогігієна, психопрофілактика; поняттями норми в клінічній психології: статистична, оціночна, функціональна, індивідуальна, соціальна норми; патологія та розлад в клінічній психології; критеріями психічного розладу; змістом поняття «здоров'я» в клінічній психології; поняттям про «стрес», «стресостійкість», «копінг-стратегії», «механізми психологічного захисту», «інвалідність», «стигма», «інклюзія», «психосоматичні

розлади», «соматопсихічні розлади»; гострим стресовим розладом та посттравматичним стресовим розладом, психологією та психотерапією болю, організаційними аспектами діяльності клінічного психолога та комплексною психотерапевтичною допомогою.

- **формування умінь:** аналізувати та інтерпретувати основні поняття, теорії та концепції клінічної психології; визначати особливості нормального і патологічного психічного стану людини; розуміти етапи та чинники розвитку психічних і поведінкових розладів; застосовувати знання про сучасні класифікації психічних розладів (МКХ-10, DSM-V). Проводити клініко-психологічне обстеження, враховуючи вікові, культурні та соціальні особливості клієнтів; розмежовувати психологічні феномени та психопатологічні симптоми; використовувати сучасні діагностичні підходи та інструменти для виявлення психічних розладів. Розробляти індивідуальні психокорекційні та психотерапевтичні програми для роботи з різними типами розладів; застосовувати когнітивно-поведінкові, психоаналітичні, гуманістичні та інші підходи в психотерапії; використовувати підходи психосоматики для роботи з психосоматичними та соматопсихічними розладами. Проводити профілактичну роботу, спрямовану на збереження психічного здоров'я; розробляти освітні програми для підвищення обізнаності про психічне здоров'я. Планувати і реалізовувати клініко-психологічні дослідження; аналізувати та узагальнювати наукові дані в галузі клінічної психології; формулювати висновки і пропонувати шляхи вирішення актуальних проблем психічного здоров'я.

- **розвиток у здобувачів таких комунікаційних навичок:** організовувати медико-психологічну допомогу в установах різного профілю; взаємодіяти з медичними спеціалістами (лікарями-психіатрами, терапевтами, психотерапевтами) для забезпечення комплексного підходу; ефективно комунікувати з клієнтами та їхніми родичами, враховуючи етичні принципи та професійні стандарти.

- **формування здатності застосовувати знання та навички самостійно та відповідально:** формування здатності самостійно обґрунтовувати та обирати діагностичні методики відповідно до віку та конкретної ситуації клієнта; здатність дотримуватися норм професійної етики; здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку; самостійно розробляти програму психокорекційного впливу та план психотерапевтичного процесу відповідно до соціальних умов та індивідуально-психологічних особливостей клієнта.

Навчальна дисципліна вносить вклад у формування таких компетентностей та досягнення таких результатів навчання, передбачених освітньою програмою:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК13. Здатність застосовувати методи та технології психологічної допомоги в кризових та екстремальних ситуаціях.

програмні результати навчання

ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПРН7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПРН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПРН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПРН11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПРН12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів тощо, відповідно до вимог замовника.

ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПРН17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПРН 19. Складати та реалізовувати програму психокорекційного впливу та план психотерапевтичного процесу відповідно до індивідуально-психологічних особливостей клієнта.

ПРН 20. Надавати першу психологічну допомогу в кризових та екстремальних ситуаціях.

Пререквізити: розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань; розуміти природу поведінки, діяльності та вчинків; використовувати надійний та валідний психодіагностичний інструментарій; знати особливості психологічного розвитку особистості в різні вікові періоди життя; особливості взаємодії у різних соціальних групах; здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; знати етичні принципи роботи практичного психолога.

Рекомендовані навчальні матеріали та ресурси

Основні:

1. Колесник Н.Т. Клінічна психологія. Київ : МАУП, 2020. 219 с.
2. Галецька І. Клініко-психологічне дослідження: навч. Посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 242 с.
3. Курило В. О. Клінічна медична психологія : підручник. Київ : Магнолія, 2020. 348 с.
4. Матейко Н.М. Клінічна психологія. Словник-довідник. Івано-Франківськ: Симфонія-форте, 2015. 125 с.
5. Османова А.М., Хоруженко Г.В. Клінічна психологія [Текст] : навч. посіб. / А. М. Османова, Г.В Хоруженко. Київ : Університет «Україна», 2023. 183 с.
6. Психогенні психічні розлади : навч.-метод. посіб. / Л. О. Герасименко, А. М. Скрипніков, Р. І. Ісаков. Київ : ВСВ «Медицина», 2021. 208 с.

Додаткові

1. Гальчук О. Я. Клінічна психологія : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів]. Київ : Атіка, 2019. 216 с.
2. Галецька І., Сосновський Т. Психологія здоров'я: теорія і практика. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 338 с.
3. Герасименко Л.О. Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. ПТСП. Київ : ВСВ «Медицина», 2023. 120 с.
4. Родіна Н. В. Клінічна психологія : метод. вказівки для студентів із спеціальності 053 «Психологія», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 56 с.
5. Савенкова І.І. Клінічна психологія. Херсон: ООО Айлант», 2018. 320с.
6. Чабан О.С., Хаустова О.О., Омелянович В.Ю. Психічні розлади воєнного часу. К. : Видавничий дім Медкнига, 2023. 232 с.

Інформаційні ресурси

1. Медична психологія: щоквартальний науковий медичний журнал. <http://www.mps.kh.ua/>.
2. Психосоматична медицина та загальна практика. <https://uk-e-medjournal.com/index.php/psp>
3. Електронний науковий журнал “Перспективи та інновації науки (Серія «Психологія», Серія «Педагогіка», Серія «Медицина»)". <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/index>.
4. Мельник А. П. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики : навч.-метод. посіб. / уклад. Антоній Петрович Мельник, Людмила Іванівна Магдисюк, Тамара Іванівна Дучимінська. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с. https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18828/1/patopsyhol_spetsprakt.pdf
5. Мартинюк І. А. Патопсихологія. <https://library.nusta.edu.ua/depositary/>
6. Шкарлатюк К. І. Патопсихологія <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20998/1/Patopsykholohiia.pdf>

4. Організація вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Форми занять (найменування, кількість годин)	Форми контролю	Максимальна кількість балів
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Основи клінічної психології: предмет, норма і патологія, дослідження, розлади та корекція			
Тема 1. Вступ до клінічної психології			
	Лекція 1 – 2 год.		
	Лекція 2 – 2 год		
	Самостійна робота – 10 год.	Див. примітку.	

Тема 2. Норма та патологія, здоров'я та хвороба у клінічній психології			
	Лекція 3 – 2 год.		
	Лекція 4 – 2 год		
	Практичне заняття 1 – 2 год.	Перевірка завдань домашньої роботи, опитування за темою, підготовка презентацій	20
	Самостійна робота – 8 год.	Див. примітку.	
Тема 3. Методологія клініко-психологічного дослідження			
	Лекція 5 – 2 год.		
	Лекція 6 – 2 год		
	Самостійна робота – 10 год	Див. примітку.	
Тема 4. Невротичні розлади: поняття, діагностика та профілактика			
	Лекція 7 – 2 год.		
	Лекція 8 – 2 год		
	Практичне заняття 2 – 2 год.	Перевірка завдань домашньої роботи, опитування за темою, підготовка презентацій	20
	Самостійна робота – 10 год.	Див. примітку.	
Тема 5. Психосоматичні та соматопсихічні розлади, їх діагностика та корекція			
	Лекція 9 – 2 год.		
	Лекція 10 – 2 год		
	Практичне заняття 3 – 2 год.	Перевірка завдань домашньої роботи, опитування за темою, підготовка презентацій	20
	Самостійна робота – 8 год.	Див. примітку.	
Разом поточна робота			60
	Модульний контроль 1 (2 год.)	Комп'ютерне тестування	40
Разом за кредитним модулем			100
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Стресові розлади, терапія болю та робота клінічного психолога			
Тема 6. Гострий стресовий розлад та посттравматичний стресовий розлад.			
	Лекція 11 - 2 год.		
	Лекція 12 – 2 год		
	Практичне заняття 4 – 2 год.	Перевірка завдань домашньої роботи, опитування за темою, підготовка презентацій	20
	Самостійна робота – 10 год.	Див. примітку.	
Тема 7. Психологія та психотерапія болю			
	Лекція 13 – 2 год.		
	Лекція 14 – 2 год		
	Практичне заняття 5 – 2 год.	Перевірка завдань домашньої роботи, опитування за темою, підготовка презентацій	20
	Самостійна робота – 8 год.	Див. примітку.	
Тема 8. Організаційні аспекти діяльності клінічного психолога та комплексна психотерапевтична допомога			
	Лекція 15 - 2 год.		

	Лекція 16 – 2 год		
	Практичне заняття 6 – 2 год.	Перевірка завдань домашньої роботи, опитування за темою, підготовка презентацій	20
	Самостійна робота – 8 год.	Див. примітку.	
Разом поточна робота			60
	Модульний контроль 2 (2 год.)	Комп'ютерне тестування	40
Разом за кредитним модулем			100
Примітка. Завдання та запитання з матеріалу, що виноситься на самостійне опрацювання, включені до індивідуальних завдань та тестових завдань з модульного контролю.			

5. Політика навчальної дисципліни

5.1. Політика щодо відвідування занять

- аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно з розкладом, який розміщений на офіційному сайті Університету (ознайомитись за посиланням [Розклад](#));
- права, обов'язки та основні правила поведінки здобувачів освіти протягом навчання в Університеті регламентується [Правилами внутрішнього розпорядку для здобувачів](#).

5.2. Політика оцінювання навчальних досягнень здобувачів

- система, шкали та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів наведені у [Положенні про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Завданні вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»](#);
- орієнтовані критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів наведені на офіційному сайті Університету (ознайомитись за посиланням [Орієнтовані критерії](#)).

Критерії оцінювання роботи студентів на практичних заняттях (за 20-бальною шкалою):

1. Відповідь на питання практичного заняття (максимум 5 балів):

5 балів: Відповідь повна, логічна, обґрунтована; використано приклади; продемонстровано глибоке розуміння матеріалу.

4 бали: Відповідь загалом повна, але є незначні неточності; недостатньо глибокий аналіз або приклади.

3 бали: Відповідь часткова; продемонстровано базове розуміння матеріалу, але є помітні прогалини.

2 бали: Відповідь неповна, поверхова; багато неточностей.

1 бал: Спроба відповісти, але відповідь неправильна або не розкриває суті питання.

0 балів: Відсутність відповіді.

2. Виконання практичних завдань (максимум 5 балів):

5 балів: Завдання виконано повністю, правильно та вчасно; продемонстровано креативність і самостійність.

4 бали: Завдання виконано в основному правильно, але є незначні недоліки або недоопрацювання.

3 бали: Завдання виконано частково; помітно брак розуміння або помилки в оформленні.

2 бали: Завдання виконано поверхово або з суттєвими помилками.

1 бал: Виконано мінімальний обсяг завдання з великою кількістю помилок.

0 балів: Завдання не виконано.

3. Написання тесту з теми практичного заняття (максимум 5 балів):

5 балів: Усі відповіді правильні; продемонстровано глибокі знання теми.

4 бали: 80–90% правильних відповідей; знання теми загалом задовільне.

3 бали: 60–79% правильних відповідей; знання теми часткове.

2 бали: 40–59% правильних відповідей; знання теми слабке.

1 бал: Менше 40% правильних відповідей; знання теми майже відсутнє.

0 балів: Тест не виконано.

4. Виконання самостійної роботи (максимум 5 балів):

5 балів: Робота виконана повністю, якісно та вчасно; продемонстровано високий рівень самостійності.

4 бали: Робота виконана в основному правильно, але є незначні недоліки.

3 бали: Робота виконана частково; помітно брак самостійності або розуміння.

2 бали: Робота виконана поверхово або з суттєвими помилками.

1 бал: Робота виконана мінімально, із значними недоліками.

0 балів: Робота не виконана.

Загальна оцінка (максимум 20 балів):

Підсумковий бал за практичне заняття складається із суми балів за всі чотири компоненти (відповідь, практичне завдання, тест, самостійна робота).

- Визначені силабусом навчальні завдання є обов'язковими для виконання здобувачами освіти. Розподіл балів за окремі завдання вказаний у розділі 5 «Організація вивчення навчальної дисципліни»;
- Правила призначення заохочувальних балів. Заохочувальні бали: участь у міжнародних, всеукраїнських або інших заходах (конкурсах) за тематикою навчальної дисципліни - 5 балів; участь у роботі наукового гуртка кафедри за тематикою навчальної дисципліни - 5 балів; виконання НДР - 20 балів.
- максимальна кількість балів за поточну роботу упродовж кредитного модуля становить 60 балів, мінімальна кількість балів для допуску до підсумкового оцінювання кредитного модуля становить 30 балів; максимальна кількість балів за підсумкове оцінювання модульного контролю становить 40 балів;
- можуть бути визнані та зараховані (повністю чи частково) у межах навчальної дисципліни результати навчання, досягнуті здобувачем поза навчальними заняттями в ЗВО «МНТУ» через формальну освіту (на основі додатку до диплому чи академічної довідки), що регулюється [Положенням про організацію освітнього процесу](#), або неформальну, інформальну освіту (через процедуру визнання, яка регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та інформальної освіти).

5.3. Політика щодо дедлайнів та перескладання

- усі передбачені програмою завдання мають бути виконані у встановлені викладачем терміни;
- робота, яка здається здобувачем менше ніж за п'ять робочих днів до модульного контролю без поважних причин, не перевіряється викладачем;
- здобувачу, який не здав роботу у встановлені терміни з поважних причин, надається можливість здати її після встановленого терміну за погодженням із викладачем;
- ліквідація академічної заборгованості відбувається у встановлені графіком освітнього процесу терміни та у порядку, передбаченому у [Положенні про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Заводі вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»](#).

5.4. Політика дотримання принципів академічної етики та доброчесності

- здобувачі мають дотримуватись принципів академічної етики та доброчесності наведених у [Кодексі академічної етики](#) та [Положенні про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників Заводу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»](#).
- порушення принципів академічної доброчесності тягне за собою цивільно-правову та

дисциплінарну відповідальність, передбачену чинним законодавством та наведеним вище положенням;

- Університет визнає важливість різноманітності студентського контингенту і прагне до створення комфортного інклюзивного та справедливого середовища для навчання різних категорій здобувачів. Будь-яка поведінка (включно з переслідуваннями, сексуальними домаганнями, дискримінацією, розпалюванням ворожнечі), яка загрожує цій атмосфері, не допускається. Інформація про прояви такої поведінки учасниками освітнього процесу під час занять має бути негайно доведена до викладача навчальної дисципліни чи адміністрації Університету.

5.5. Політика оскарження результатів підсумкового контролю

Порядок оскарження результатів підсумкового контролю (кредитний модуль чи атестація) регулюється розділом 6 [Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Закладі вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»](#).

5.6. Політика комунікацій

Комунікації з викладачем:

- усі обов'язкові для виконання завдання з навчальної дисципліни, рекомендації до їх виконання, максимальна кількість балів та дедлайни викладені у розділі «Завдання» відповідного навчального курсу у Class Room;
- усі важливі повідомлення для здобувачів викладач розміщує у розділі «Стрічка» відповідного навчального курсу у Class Room;
- усі виконані завдання здобувач повинен завантажувати для перевірки до навчального курсу у Class Room;
- викладач перевіряє виконане здобувачем завдання протягом наступних трьох робочих днів після завантаження роботи та виставляє отриману оцінку до електронного журналу навчального курсу у Class Room;
- при проведенні заняття у форматі відеоконференцій камери здобувачів мають бути ввімкнені протягом усього заняття;
- індивідуальні консультації викладач надає здобувачам офлайн у приміщенні та за графіком, визначеними у силабусі, або онлайн у віртуальному офісі за визначеним графіком.

Комунікації в групі

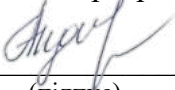
Викладач заохочує дискусії із спірних питань та проблем, що розглядаються у межах навчальної дисципліни, висловлювання власної точки зору здобувачів на предмет їх вирішення. Обговорення та дискусії мають вестись у обстановці поваги до іншої точки зору, шанобливого ставлення до думок опонентів. Критика має бути конструктивною та обґрунтованою.

Силабус навчальної дисципліни складено доцентом кафедри психології та суспільно-гуманітарних наук, кандидатом психологічних наук, доцентом Вікторією ШЕВЧУК

«Погоджено»

Гарант освітньої програми

доктор психол.наук, Ксенія АНДРОСОВИЧ

(підпис)

Ухвалено рішенням кафедри психології та суспільно-гуманітарних наук (протокол №7 від 10

січня 2025 року))

Завідувачка кафедри

(підпис)

доктор психол. наук, Ксенія АНДРОСОВИЧ